

Länsstyrelsen
Västerbotten

Yttrande

Datum

2021-05-24

Ärendebeteckning

501-2003-2021

1(16)

m.remissvar@regeringskansliet.se

m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se

M2021/00092

Yttrande över Havet och människan

Sou 2020:83

Länsstyrelsen Västerbotten, här nedan benämnd Länsstyrelsen, har beretts möjlighet att yttra sig över Miljömålsberedningens strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav- och marina resurser.

Länsstyrelsen anser att strategin i stort bidrar till att relevanta delar av Generationsmålet och de berörda miljö kvalitetsmålen Hav i balans samt levande kust och skärgård och Ingen övergödning, kan uppnås, och bidrar till genomförandet av mål 14 i Agenda 2030, om att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt.

Länsstyrelsen Västerbotten anser också att förslagen i stort är bra och väl genomarbetade och att de kan ligga till grund för utvecklingen av ett mer förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser.

Västerbotten är ett län med en lång kust, ca 25 mil längs Bottenhavet och Bottenviken, med stora vattenförekomster och vattendrag som mynnar i havet, som om de skyddas, förvaltas och restaureras på ett hållbart sätt kan bli väl fungerande ekosystem. Ekosystemen kan i sin tur leverera möjligheter både för fiskenäring, friluftsliv och turism. Länsstyrelsen anser att både havs-, natur- och kulturmiljöerna ska nyttjas och förvaltas hållbart och med det nå en hållbar utveckling längs kusten och i havet, både ekologiskt, ekonomiskt och socialt.

Länsstyrelsens yttrande följer strategins upplägg. Inledningsvis redovisas några övergripande synpunkter därefter följer synpunkter och utvecklande kommentarer kapitelvis.

Sammanfattning

- Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa den årliga uppföljningen av miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård i årsredovisningen och anser att den bör vara sammanhållen i tid med

de andra miljömålen för att inte förlora helhetsbilden av miljötillståndet.

- Länsstyrelsen anser att uppföljningen av målet Hav i balans samt en levande kust och skärgård skulle försämrans om föreslagen revidering av preciseringarna genomförs.
- Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att ta bort de preciseringar som rör grunda kustnära miljöer, kulturmiljö, friluftsliv och ekosystemtjänster. Kulturmiljön ingår i det generella miljöbegreppet och utgör en viktig del av miljömålen.
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att harmonisera miljö kvalitetsnormerna för kustvatten men belyser att det finns vissa svårigheter.
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om en beredningsfunktion som samordnar åtgärdsarbetet. Det är viktigt för en helhetsbild av vad som pågår och vad som behöver göras inom länet.
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att ta fram etappmål om farliga ämnen, för skydd och marint skräp. Länsstyrelsen anser att det finns ett behov av etappmål och med det ett åtgärdsarbete på nationell, regional och lokal nivå.
- Länsstyrelsen delar utredningens syn att exploateringen längs våra kuster fortsätter och att det behövs en skärpning av kraven på den fysiska planeringen för kustvattenområdet.
- Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att få ett samordningsansvar för planeringen. Länsstyrelsen har redan i dag ett tydligt samordningsansvar kopplat till den fysiska planeringen som även innefattar kust och havsplanering men ställer sig mycket tveksam till förslaget om att länsstyrelserna själva skulle besluta om nationella kustplaner då det ligger utanför Länsstyrelsens befintliga roll och mandat.
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att tilldelas medel via direkta anslag/anslagsposter och förslaget om ändrat ändamål, möjlighet till anslagssparande/anslagskredit samt dispositionsrätt till anslagsmedel i sin helhet. Det är värdefullt för att kunna åstadkomma ett effektivt åtgärdsarbete
- Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att det under en treårsperiod ska avsättas medel till länsstyrelserna för att inrätta kommunstödjare men anser att 3 år är en kort tid för att få igång ett effektivt åtgärdsarbete.
- Länsstyrelsen anser att förslaget med en havsmiljölag för havsmiljöarbetet är tilltalande, men ser fördelar och nackdelar med den. Länsstyrelsen anser att lagstiftningen behöver kunna hantera de målkonflikter som kan finnas mellan ex klimat och miljö och kunna hantera de avvägningar som behöver göras.

Kap 10 Agenda 2030 och mål 14

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning om att de luckor man har sett mellan mål 14 och miljömålet hav i balans är klimataspekterna, hållbar produktion och konsumtion samt havsförurning. Havsförurning fångas fortfarande inte upp enligt det nya förslaget, utan man hänvisar till behovet av att ta hänsyn till ett förändrat klimat. Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att man inom det nya etappmålet ska kunna bilda marina naturreservat utifrån klimataspekten.

Kap 11 Havsmiljöarbetet har många mål, kriterier, indikatorer och andra mätetal

11.5.2

Förslagen i detta avsnitt skulle medföra att uppföljningen av Hav i balans samt levande kust och skärgård särskiljs helt från uppföljningen av de övriga miljömålen. Länsstyrelsen anser att föreslagen förändring försvagar det sammanhållna uppföljningssystem som finns för miljömålen.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa den årliga uppföljningen av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård i årsredovisningen, istället för som nu samlat med övriga miljökvalitetsmål till Naturvårdsverket.

Länsstyrelsen avstyrker även förslaget om att Havs- och vattenmyndigheten fördjupade utvärdering som sker vart fjärde år inte längre ska lämnas till Naturvårdsverket och ingå i den samlade utvärderingen av miljömålen.

Länsstyrelsen anser att uppföljningen av målet Hav i balans samt en levande kust och skärgård skulle försämrats om föreslagen revidering av preciseringarna genomförs. Alla EU-direktiv har en sexårig cykel, till exempel bedöms ekologisk och kemisk status inom vattendirektivet endast vart 6:e år.

Länsstyrelsen anser att med en uppföljning endast var 6:e år samt att uppföljningen skulle ligga på Havs- och vattenmyndigheten istället för hos Länsstyrelserna, skulle den lokala förankringen gå förlorad och därmed möjligheten till att bedriva ett aktivt åtgärdsarbete som strategin syftar till. Detta gäller framförallt de åtgärder som genomförs av kommuner och lokala företag.

Länsstyrelsen avstyrker delar av förslaget, att ta bort 8 stycken preciseringar. Länsstyrelsen bedömer att preciseringarna som rör grunda kustnära miljöer, kulturmiljö och ekosystemtjänster bör finnas kvar. Preciseringen om friluftsliv och buller kan delas upp genom att friluftsliv kan bli en egen precisering och buller tas om hand i havsmiljödirektivspreciseringen.

Länsstyrelsen förstår problematiken gällande att alla befintliga preciseringar inte är mätbara och inte har en indikator eller annat motsvarande mått på måloppfyllelse. Idag finns ett krav på maximalt fem miljömålsindikatorer per miljökvalitetsmål, vilket innebär att många av dagens preciseringar

saknar uppföljningsmått. Istället för att ta bort preciseringar som behövs är det bättre att ta fram nya uppföljningsmått.

Nedan följer synpunkter för varje precisering;

Preciseringen grunda kustnära miljöer

Länsstyrelsen delar inte Miljömålsberedningens bedömning att preciseringen Grunda kustnära miljöer inkluderas i vatten- och havsmiljödirektiven. Inom havsmiljödirektivet finns deskriptorer för biologisk mångfald och fysisk påverkan på livsmiljöer, som delvis rör grunda kustnära miljöer. Problemet är att dessa områden inte bedöms i kustvatten, då havsmiljödirektivet, där hänvisar till vattendirektivet. Det finns en åtgärd i åtgärdsprogrammet för havsmiljön (ÅPH 29) som fokuserar på grunda vikar. Men utan koppling till normerna och utvärdering i den inledande bedömningen blir åtgärdsbehovet otydligt.

I vattendirektivet bedömdes fysisk påverkan under cykel 3, men på grund av stora vattenförekomster och avsaknad av biologiska bedömningsgrunder var det sällan som åtgärder kunde pekats ut. Länsstyrelsen delar miljömålsberedningens syn att biologiska bedömningsgrunder behöver utarbetas.

Länsstyrelsen anser att denna precisering bör finnas kvar, för att bibehålla ett aktivt åtgärdsarbete i den känsliga miljön grunda havsvikar. Innan fysisk påverkan i grunda vikar ingår i antingen vattenförvaltningen eller havsmiljöförvaltningen behöver preciseringen kvarstå. Befintliga indikatorer behöver utvecklas och en indikator som visar tillgången på dessa miljöer, både opåverkade och påverkade, behöver tas fram.

Preciseringen Ekosystemtjänster

Länsstyrelsen delar Miljömålsberedningens syn att stora delar av preciseringen ingår i havsmiljödirektivet, men anser att begreppet ekosystemtjänster innehåller mer än bara hållbara fiskbestånd. Tas denna precisering bort så missar man delar av begreppet ekosystemtjänster, eftersom det inte finns under havsmiljödirektivet. Ekosystemtjänster är ett mycket viktigt begrepp som utvecklas och används mer och mer, framförallt inom förvaltning och ska genomsyra allt miljö-, samhälls- och miljöarbete.

Länsstyrelsen anser att denna precisering bör finnas kvar.

Preciseringen Bevarande av natur- och kulturmiljövärden och Kulturlämningar under vatten

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om ett nytt etappmål, för skydd av marina områden.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att ta bort preciseringarna, *Bevarande av natur- och kulturmiljövärden* samt *Kulturmiljölämningar under vatten*.

I och med det nya etappmålet så kommer det att finnas ett tydligt uppföljningsmått, vilket gör det enkelt att följa upp preciseringen *Bevarande av natur- och kulturmiljövärden*.

Kulturmiljölämningar under vatten, som beredningen tydliggör, kan bidra till biologisk mångfald samt att de kan påverkas av olika marina aktiviteter.

Kulturmiljö utgör en del i miljömålen. Länsstyrelsen anser att bristen på uppföljningsmått bör ses som en indikation på behovet av att utveckla arbetet med kulturmiljöns värden inom miljömålsuppföljningen och miljöövervakningen och därför bör man arbeta för att ta fram uppföljningsmått. Befintliga kärnindikatorer för miljö kvalitetsmålen bör utvecklas så att de kan tillämpas för kulturmiljöområdet.

Betydelsen av miljömålets preciseringar för kulturmiljöarbetet stärks genom de statliga kulturmiljömålen. I Västerbotten inkluderas ofta kulturmiljön i de kustnära reservaten och förslaget går emot den grundläggande principen för hur miljömålssystemet är organiserat.

Då det saknas annat system för uppföljningen av kulturmiljövärden skulle den föreslagna förändringen innebära mycket negativa konsekvenser för arbetet med en hållbar utveckling avseende kulturmiljöns värden.

Preciseringen Friluftsliv och buller

Miljömålsberedningen föreslår att denna precisering bör följas upp inom den maritima strategin istället för inom miljömålsarbetet. Länsstyrelsen ställer sig tveksam och anser att precisering som rör friluftsliv, behövs för att se helhetsbilden för miljö kvalitetsmålet. Buller finns tydligt med i Havsmiljödirektivet, men inte friluftsliv. Länsstyrelsen föreslår att friluftsliv ligger kvar som en precisering, eventuellt kan den lyftas in under en annan precisering.

Preciseringar som Länsstyrelsen tillstyrker att de kan tas bort

- *Genetisk variation* - Länsstyrelsen håller med om att genetisk variation är en förutsättning för att arter och livsmiljöer ska ha gynnsam status på lång sikt, och därmed inkluderas i benämningen Gynnsam bevarandestatus.
- *Hotade arter och livsmiljöer* – Länsstyrelsen håller med om att denna faller in under Gynnsam bevarandestatus.
- *Främmande arter och genotyper* – Länsstyrelsen håller med om att denna tydligt finns under havsmiljödirektivet
- *Genetiskt modifierade organismer* – Länsstyrelsen håller med om att denna kan tas bort

Kap 12 Miljö kvalitetsnormer

Länsstyrelsen delar Miljömålsberedningens syn om att det kan orsaka förvirring och otydlighet gällande miljö kvalitetsnormer, då det dels finns överlappande direktiv, dels att det inte är ett enhetligt begrepp. Länsstyrelsen tillstyrker därför förslaget att harmonisera miljö kvalitetsnormerna för kustvatten som beslutas med stöd av

havsmiljöförordningen och vattenförvaltningsförordningen. Länsstyrelsen vill dock belysa vissa svårigheter enligt nedan.

Länsstyrelsen anser det är viktigt att vattenförvaltningens miljökvalitetsnormer, som redan har ett genomslag både när det gäller att åtgärda existerande problem och i myndighetsutövning, inte ändras vid en harmonisering, så att de blir mindre effektiva.

Länsstyrelsen ser ett behov av att se över havsmiljödirektivets miljökvalitetsnormer. I harmoniseringen är det viktigt att tydliggöra att även kvalitetsbeskrivningarna för deskriptorerna och tillhörande tröskelvärden utgör normer, för att vara lättare att tillämpa vid myndighetsutövning jämfört med de specifika normerna.

För att en harmonisering ska vara möjlig bör punkt 3 i förslaget också uppfyllas, dvs bedömningsområdena för havsmiljödirektivet behöver överensstämma med vattenförvaltningens kustvattenförekomster.

Länsstyrelsen ser vissa svårigheter med att bedöma en del deskriptorer på vattenförekomstskalan, på grund av tillgången på data. Det är viktigt att bedömningsområdena utgår från en skala som gör det möjligt att fånga upp den påverkan som behöver åtgärdas för att god miljöstatus ska kunna nås. I samordningen är det därför också viktigt att bedöma behovet av en finare skala än vattenförekomstnivå.

En harmonisering skulle innebära en starkare och bättre koppling till havsmiljödirektivet, bland annat när det gäller den prövning och tillsyn som kommunerna gör. Det blir en bättre helhetsbild, mer samstämmig övervakning och vissa livsmiljöer som annars faller mellan direktiven lyfts upp tydligare. Ett exempel på detta är grunda vikar och kustmynnande vattendrag.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om ett gemensamt beslutsorgan då det kan leda till bättre samordning mellan direktiven.

Kap 13 Åtgärdsprogram och åtgärdsarbete

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om ett gemensamt åtgärdsprogram för havs- och vattenmiljön. Länsstyrelsen delar beredningens syn att en av fördelarna med ett gemensamt åtgärdsprogram är att eventuella luckor mellan vattenmiljöförvaltningen och havsmiljöförvaltningen, identifieras lättare.

Länsstyrelsen anser att dagens åtgärdsprogram inom vattenförvaltningen har en tydlig koppling mellan kartläggning, MKN och åtgärder, på vattenförekomstnivå, i databasen VISS (Vatteninformationssystem Sverige). Detta har legat till grund för de administrativa åtgärderna som riktas mot myndigheter och kommuner. Underlagen i form av förslag på möjliga åtgärder används vid projektansökningar och vid myndighetsutövning. Länsstyrelsen anser att åtgärderna inom havsmiljöförvaltningen är mer av administrativ karaktär och på en mycket övergripande nivå (hela Östersjön).

Länsstyrelsen anser att det vid en sammanslagning av de båda åtgärdsprogrammen är viktigt att vattenförvaltningens åtgärdsprogram och funktion som styrmedel inte försvagas om det slås ihop med havsmiljöförvaltningens åtgärdsprogram. Havsmiljöförvaltningens åtgärdsprogram behöver bli konkretare, med förslag på fysiska åtgärder i olika delområden eller vattenförekomster. Detta skulle kunna bli ett viktigt underlag för länsstyrelserna i beskrivningen av det totala åtgärdsbehovet.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att regeringen ska besluta om åtgärdsprogrammen för vattendistriktet. Främst med tanke på möjligheterna att fatta beslut om ytterligare styrmedel och påföljande beslut om resurser samt beslut om styrning av åtgärdsmyndigheternas arbete.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att åtgärdsprogrammen ska innehålla en beskrivning av hur åtgärderna ska finansieras. Att regeringen tar höjd för åtgärdsarbetet i budgetunderlag kommer troligen att öka åtgärds genomförandet då det ofta är bristen på resurser som lyfts som orsak till låg genomförandetakt.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om en beredningsfunktion som samordnar åtgärdsarbetet. Det är viktigt för en helhetsbild av vad som pågår och vad som behöver göras inom länet. En lokal samordning med kommuner och andra aktörer är också viktigt för att få till ett bra åtgärdsprogram. Länsstyrelsen har positiva erfarenheter av ett aktivt åtgärdsarbete med kommunerna kring restaurering av olika kustmiljöer.

Kap 14 Ingen gödning till havet

Länsstyrelsen tillstyrker att länsstyrelserna får en instruktionsenlig uppgift att stödja den regionala åtgärdssamordningen för lokala havs- och vattenåtgärder. Det är mycket positivt att beredningen ser att det behövs en långsiktighet i arbetet

Kap 15 Farliga ämnen

Utredningen menar att kopplingen mellan miljö kvalitetsmålen Giftfri miljö och Hav i balans en levande kust och skärgård kommer att stärkas genom borttagandet av preciseringar för havsmålet.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget men konkreta förslag behöver tas fram för att få den samordning som önskas.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att ta fram etappmål om farliga ämnen. Det är positivt med fokuset på grunda vikar, då andra områden med påverkan från pågående och nedlagda industrier och dagvatten fångas upp bra i arbetet med vatten- och havsmiljöförvaltning. Ett etappmål kan ge extra incitament för åtgärder.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om MKN för grupper av ämnen. Det är viktigt då dagens gränsvärden hanterar ämne för ämne och kombinationen av flera ämnen kan göra att växter och djur påverkas negativt, även om de

enskilda ämnenas gränsvärden klaras. Troligtvis blir det dock en sänkning av befintliga gränsvärden för att ta hänsyn till kombinationseffekter. Det är lättare att hantera i statusklassningen jämfört med ett gränsvärde för hela gruppen. Gränsvärde för grupper av ämnen kan kanske också bli aktuellt, för att minska risken för att ett ämne som förbjuds ersätts med ett nästan likadant. Det är viktigt att brist på övervakning inte gör att MKN kanske klaras om det tas fram för en ämnesgrupp och att alla ämnen inte mäts.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om att förlänga möjligheterna att söka bidrag för rening av avloppsvatten från läkemedel till 2030. Det kan dock behövas styrmedel för att uppmuntra till detta.

Det är inte bra att Havs- och vattenmyndigheten tänker ta bort åtgärden kopplat till utsläpp av föroreningar från reningsverk (ÅPH 18) från havsmiljöns åtgärdsprogram. Exempelvis finns det behov av att utreda generella krav för utsläpp av läkemedel. Generella krav skulle kunna leda till ökade investeringar i avancerade reningstekniker.

Kap 16 Marint skräp

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att utreda och förtydliga ansvarsfrågan och vid behov föreslå ett etappmål om marint skräp. Länsstyrelsen anser att det finns ett behov av etappmål och ett åtgärdsarbete på nationell, regional och lokal nivå för att minska mängden plast till havet.

Kap 17 Förvaltning av fisk en del av havsmiljöförvaltningen

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att kustlänsstyrelserna, med stöd av Havs- och vattenmyndigheten, ska ta fram länsvisa, alternativt samordnat inom vattendistriktet, åtgärdsplaner för fiskevården, men anser att det inte är realistiskt att ta fram dem till 2023. Fisketillsynen efter kusten bör också integreras då tillsynen är en viktig fiskevårdsåtgärd.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget till förändring i fiskelagen och ställer sig positiva till förslaget om ett helhetsgrepp på fiskevården efter kusten och att det bör integreras i det övriga arbetet.

Maximal hållbar avkastning (MSY) är ett avkastningsmål som idag utgår från statusen på enskilda fiskbestånd. Länsstyrelsen är tveksam om denna typ av målsättning för fiskbestånden är helt kompatibel med en ekosystembaserad fiskförvaltning. Att använda en annan form av mått för möjligt fångstuttag för enskilda fiskarter bör därför övervägas.

Kap 19 Undervattensbuller

Länsstyrelsen tillstyrker miljömålsberedningens åtgärdsförslag gällande undervattensbuller. Miljömålsberedningen konstaterar att undervattensbuller påverkar många organismer negativt, men att det idag inte finns gränsvärden för hur mycket buller som olika arter tål. Miljömålsberedningen bedömer att gränsvärden och miljö kvalitetsnormer borde kunna tas fram med befintlig kunskap.

Länsstyrelser och kommuner skulle ha stor hjälp av dessa, bland annat i tillståndsärenden samt för rapportering av miljömålet hav i balans.

Gränsvärdena kan också användas för att kunna bedöma preciseringen om buller.

Beredningen lyfter att hastighetsbegränsningar för fritidsbåtar borde kunna styras upp tydligare med hjälp av befintlig lagstiftning. Länsstyrelsen delar inte utredningens syn och hade gärna sett en tydligare inriktning och förslag på hur lämplig lagstiftning bör användas för att reglera fritidsbåtar i områden som är känsliga för undervattensbuller.

Kap 20 Marint områdesskydd

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om ett nytt etappmål, för skydd och delar miljömålsberedningens syn om att marint områdesskydd är en väldigt viktig del i att nå miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård.

Länsstyrelsen är också positiv till att lyfta andra effektiva områdesbaserade skyddsåtgärder (OECM:s) som ett komplement till att uppnå det nya målet avseende 30% skyddade områden. Länsstyrelsen anser därutöver att en översyn av befintliga föreskrifter också behöver göras.

Länsstyrelsen delar synen att arbetet med områdesskydd är ett långsiktigt arbete som kräver en fortsatt resurstilldelning och tydlig ansvarsfördelning. De skyddade områdena kräver också en fortsatt förvaltning och uppföljning.

Länsstyrelsen tillstyrker också att 7 kap 4§ miljöbalken kompletteras så att ett naturreservat kan bildas med syfte att bevara ett opåverkat område eller med syfte att bidra till klimatanpassning.

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen om att flera myndigheter, som Sjöfartsverket, Transportstyrelsen m fl behöver involveras aktivt i arbetet, bl a med att utarbeta vägledningar för hur speciallagstiftning, för tex sjöfart, kan tillämpas i områdesskyddet. Även hur vattenskotrar ska hanteras bör belysas. Förslaget om att Försvarsmakten får en instruktionsenlig uppgift att bidra i arbetet med skyddade områden anser vi är bra. Det är bra om de så långt som möjligt kan anpassa sin verksamhet till föreskrifter i skyddade områden för att minimera den negativa påverkan från sin verksamhet.

Länsstyrelsen håller med om att det finns stora behov av bättre kunskapsunderlag och att tillgången till data behöver förbättras. Det behövs framförallt bättre kartunderlag över havsbottens egenskaper, både ytsubstratet och djupdata.

Länsstyrelsen stöder utredningens slutsatser kring behovet att förbättra uppföljning i skyddade marina områden. Arbete med detta är på gång, men det kommer även behövas finansiering, då undersökningar i marina områden är kostsamma. Länsstyrelserna behöver få mer resurser till detta arbete.

Kap 21 Kusthavet – där alla vill vara

Länsstyrelsen delar utredningens syn att exploateringen längs våra kuster fortsätter, vilket påverkar botten, vegetation, fiskrekrytering mm.

Länsstyrelsen håller med om att det behövs en skärpning av kraven på den fysiska planeringen för kustvattenområdet.

21.3.7 Vattenskotrar

Vattenskotrar är ett växande problem i kustnära områden. På grund av en dom från EU-domstolen bedrivs idag ingen tillsyn utifrån reglerna i vattenskotterförordningen. Vattenskotrar kan köra på väldigt grunt vatten och orsaka stora problem både för undervattensvegetationen, fiskrekrytering samt stora frilufts- och fågelliv. Det behövs ett tydligt regelverk och en vägledning över hur dessa kan begränsas i känsliga miljöer och marina skyddade områden.

21.10.1 Några förslag av särskild betydelse för kushavet

Länsstyrelsen tillstyrker följande förslag:

- Integrera handlingsplaner för en grön infrastruktur i det rättsliga systemet genom att tex införa krav på beaktandet av planerna vid den kommunala planeringen.
- Införa fiskfauna, inklusive förekomst av vandringsfisk, som en biologisk bedömningsgrund i kustvatten. Därutöver behöver andra biologiska bedömningsgrunder utvecklas som kopplar till hydromorfologisk påverkan.
- Utforma riktlinjer / vägledning för hur kumulativa effekter ska beaktas vid prövningar i det enskilda fallet, däribland vid strandskyddsdispenser

21.10.2 Länsstyrelserna bör få en samordnande roll i kushavet

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag. Länsstyrelsen har redan i dag ett tydligt samordningsansvar kopplat till den fysiska planeringen som även innefattar kust och havsplaneringen.

21.10.3 Kunskapsunderlag för planering, skydd och åtgärdsarbete

Länsstyrelsen instämmer i de befintliga utmaningar som utredningen beskriver när det gäller framtagande, harmonisering och tillgängliggörande av kunskapsunderlag för kust- och havsområden och behovet av en tydligare ansvarsfördelning i detta samband. Enligt utredningens förslag bör ansvaret för att ta fram och tillhandahålla kunskapsunderlag för länets kustvattenområde läggas till Länsstyrelsen. Länsstyrelsen ser positivt på detta förslag. Det är dock något oklart vad som avses med att ”ta fram ett kunskapsunderlag”.

Länsstyrelsen tolkar förslaget om att ta fram ett kunskapsunderlag som att vi ska sammanställa, systematisera och tillgängliggöra befintliga data och planeringsunderlag som anses relevanta för de olika typer av plan-, skydds- och tillståndprocesser som utredningen nämner. När det gäller ansvar för framtagande och kvalitetssäkring av nya underlag, anser Länsstyrelsen att ansvaret bör fortsätta att ligga på respektive ansvarig myndighet men att ansvaret tydliggörs både vad gäller omfattning, innehåll och tillgängliggörande. Ifall förslaget om att ”ta fram ett kunskapsunderlag” innebär att Länsstyrelsens ansvar ska utökas även i det hänseendet bör det tydliggöras, samt vilken typ av nya underlag det omfattar.

21.10.4 Skärpa kraven på den fysiska planeringen

Tydligare planeringsansvar för kommunerna i kustvattenområden / 1.4. Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Krav på hänsynstagande och samordning av översiktsplanen med statliga havsplaner täcks redan i dag in av paragrafens pkt. 2 där det framgår att planen ska visa hur kommunen i den fysiska planeringen "avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta *nationella* och regionala mål, *planer* och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen". Att specificera behovet av samordning enbart för vissa planer anses inte som en lämplig lösning och riskerar skapa en otydlighet kring lagtextens befintliga innebörd och räckvidden av pkt. 2. Länsstyrelsen anser inte att det är lagstiftningen som brister utan det är kommunernas kompetens när det gäller relevanta frågor, svårigheten att prioritera denna typ av frågor i konkurrens med andra planeringsbehov på landsidan, samt bristande kunskapsunderlag. Fokus bör istället läggas på utredningens förslag som innebär att sammanställa ett mer helhetligt kunskapsunderlag, en vidareutveckling av Boverkets vägledning för kust- och havsplanering samt riktade statsbidrag.

I fall ett förtydligande av planeringskravet ändå kommer att införas vore det mer lämpligt att göra det genom en komplettering av 1§ "*Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen*" för att tydliggöra att det även inkluderar kust- och havsområden.

Länsstyrelsen välkomnar riktade insatser som kan höja kommunernas motivation och kompetens att planera sina kustområden. När det gäller vägledning bör insatser i första hand riktas mot att vidareutveckla den vägledning som Boverket har tagit fram för kommunernas kust- och havsplanering.

Länsstyrelsen ställer sig mycket tveksam till det alternativa förslaget om att länsstyrelserna själva skulle besluta om nationella kustplaner då det ligger utanför Länsstyrelsens befintliga roll och mandat, och anses vara i direkt konflikt med Länsstyrelsens roll som tillsynsmyndighet för den kommunala planeringen.

Detsamma gäller förslaget om att göra alla regioner till regionplaneorgan för att innefatta regional kustzonsplanering. Länsstyrelsens bidrag bör avgränsas till att ta fram planeringsunderlag i form av vägledning, kunskapsunderlag och analyser. För att ge dessa underlag en större tyngd kan regionala mål, strategidokument och handlingsplaner tas fram där viktiga prioriteringar och hänsyn lyfts fram.

21.10.6 Strandskyddet är särskilt viktigt i grunda kustområden

Länsstyrelsen instämmer i utredningens förslag och anser att ett fortsatt arbete med att utveckla bedömningsfaktorer för hydromorfologisk status, vilket bl.a. inkluderar fysisk exploatering, samt en bättre tillämpning av miljökvalitetsnormer vid strandskyddsprövningar behövs för att stödja kommunerna i bedömningen av om en strandskyddsdispens är förenligt med god ekologisk status.

Länsstyrelsen anser att kommunerna behöver kompetens och resurser för att deras verksamhetsutövning ska bidra till att nå god miljöstatus och att kraven behöver öka på den fysiska planeringen för kustvattenområdet.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att strandskyddets syfte ska förtydligas så att även god miljöstatus och god ekologisk och kemisk status ska uppnås och bibehållas. Förslaget att kunna peka ut områden där särskilt stor restriktivitet ska råda vid prövning av strandskyddsdispenser är mycket positivt.

21.10.7 Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att det behövs ett nationellt register på muddrings- och dumpningsärenden. Det behöver även avsättas mer tid och resurser på tillsyn, så att olovliga muddringar kan uppmärksammas och åtgärdas. Det finns också ett stort behov av att restaurera muddrade trösklar.

21.10.8

Länsstyrelsen tillstyrker förslagen om åtgärder för ett mer hållbart båtliv och delar utredningens syn att lagstiftningen gällande fritidsbåtar bör ses över. Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att kustkommunerna behöver inkludera infrastruktur för fritidsbåtar i den fysiska planeringen.

Kap 22 Havsmiljödata

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för den akvatiska övervakningen, inklusive miljögifter.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att Havs- och vattenmyndigheten ska ansvara för att tillhandahålla aktuella metodbeskrivningar. Länsstyrelsen efterfrågar särskilt vägledning kring översyn av kontrollprogram.

Länsstyrelsen stöder utredningens slutsatser om att det behövs tydligare och effektivare process för ansökningar och svar när det gäller spridningstillstånd av sjögeografisk information. De senaste åren har processen varit långsam när det gäller hantering av ansökningar. I Västerbotten har vi mellan åren 2016 och 2018 kunnat genomföra en noggrann kartering av länets havsområde med finansiering av Nationell

marin kartering. Vissa kartunderlag väntar ännu på spridningstillstånd. Den långsamma hanteringen gör att det är svårt att fullfölja vårt uppdrag att stöda kommuner och andra myndigheter med kunskapsunderlag.

Länsstyrelsen stödjer också utredningen när det gäller en ny finansieringsmodell för Sjöfartsverket för att tillhandahålla sjögeografisk information. Det är inte effektivt att ha ett avgiftsuttag mellan myndigheter på så sätt som det nu sker.

Länsstyrelsen välkomnar förslaget om att Havs- och vattenmyndigheten tillsammans med Sjöfartsverket, SGU och Försvarmakten får ett regeringsuppdrag att utföra marin kartering av de delar av det svenska sjöterritoriet där det enligt Försvarmakten är möjligt. Det samma gäller förslagen om översyn av sekretesskyddet för geografisk information och sekretesskyddet för geografisk information, samt sammanhållen marin kartering.

Kap 24 Effektivare myndigheter i offentligt havsmiljöarbete

Länsstyrelsen håller med om att det behövs en stabil och långsiktig finansiering med havsfrågor.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att det under en treårsperiod ska avsättas medel till länsstyrelserna för att inrätta kommunstödjare, placerade vid länsstyrelserna. Det behövs för att få igång ett mer och effektivt åtgärdsarbete på lokal och regional nivå. Länsstyrelsen anser att 3 år är en kort tid för att få igång ett effektivt åtgärdsarbete och att resurserna behöver vara mer långsiktiga

Länsstyrelsen delar utredningens syn att det finns behov av en utökad samordning inom den akvatiska övervakningen.

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det behövs såväl stärkt finansiering för ett långsiktigt åtgärdsarbete, som nya styrmedel och att det behövs särskilda insatser för att uppmuntra till ökat fysiskt åtgärdsarbete, ex åtgärdssamordnare, bidrag till fysiska åtgärder och åtgärdsarbete i projektform.

Kap 24 Rörande förslag om finansiering

Länsstyrelsen tillstyrker Miljömålsberedningens förslag att i myndighetsinstruktionen tydliggöra vad som förväntas av myndigheterna.

Länsstyrelsen stödjer utredningens slutsats att finansieringen är splittrad, kortsiktig och otillräcklig och ofta omgärdade av omfattande, komplicerad och tidskrävande byråkratisk process och återrapporteringskrav. Om syftet är att bedriva ett effektivt åtgärdsarbete är det angeläget att processen för att kunna finansiera åtgärder ses över och förenklas.

Det finns behov av att utveckla landsbygdsprogrammet så att möjligheten finns att söka stöd för rådgivning samt miljöersättning eller miljöinvestering i syfte att minska påverkan från sura sulfatjordar och fysisk påverkan.

Hänvisning behöver ske till behovet att nå miljö kvalitetsnormer för vatten. Belastningen av metaller från dessa jordar till havet är betydande och kustmynnande vattendrag är viktiga uppväxtmiljöer för marina organismer.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att regeringen 2023 gör en genomlysning av, om nivån på anslagsmedlen för åtgärder för havs- och vattenmiljö motsvarar riksdagens och regeringens ambitionsnivå för det offentliga åtagandet i frågor om havs- och vattenmiljö.

Frågan om i vilken utsträckning anslag 1:11 kan användas för förvaltningsutgifter behöver utredas. Länsstyrelsen vill även påpeka att del av lönekostnader inte avser administration utan eget åtgärdsarbete (ex fysiska åtgärder som rivning av dammar eller utredning och förberedelser inför åtgärder inom LOVA) och uppföljning av åtgärder (ex kalkeffektuppföljning). Länsstyrelsen stödjer utredningens slutsats att havs- och vattenmiljöarbetet är underfinansierat.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att tilldelas medel via direkta anslag/anslagsposter och förslaget om ändrat ändamål, möjlighet till anslagssparande/anslagskredit samt dispositionsrätt till anslagsmedel i sin helhet. Det är värdefullt att i ändamålet tydliggöra möjligheten att på myndigheten finansiera samordnare av havs- och vattenmiljöarbetet.

Länsstyrelsen vill understryka värdet av förslaget till anslagssparande och anslagsskredit över budgetårsgränserna, detta bedömer vi skulle skapa värdefull flexibilitet och därmed ett effektivare myndighetsarbete. Det är positivt att utredningen föreslår åtgärder som kan leda till att mindre resurser läggs på inomstatlig bidragsadministration, samtidigt är det angeläget att det utvecklas en effektiv uppföljning av genomförda åtgärder i syfte att kunna utvärdera kostnadseffektiviteten av åtgärderna och i syfte att följa att mål och normer nås. För detta krävs robusta och tillgängliga databaser där åtgärder och insatser kan dokumenteras. Idag finns det stora utmaningar och ett stort utvecklingsbehov när det gäller databasutveckling för att möjliggöra en löpande uppföljning av genomförda åtgärder, åtgärdsarbetet bör vara transparent och tillgängligt för alla aktörer, statliga, kommunala så väl som företag och organisationer.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om ett nytt anslag – Statligt stöd till lokalt havs- och vattenvårdsarbete. I utredningen framgår inte att förändringen av förordningen av LOVA 2018 även innebar en breddning av vilka åtgärder som kan finansieras genom bidraget – andra åtgärder i vatten som syftar till att nå god ekologisk status enligt förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön, eller god miljöstatus i havsmiljön enligt havsmiljöförordningen (2010:1341). Detta har varit en viktig förändring för Västerbotten och har inneburit att fler bidragsansökningar har kommit in och att flera prioriterade åtgärder har genomförts i syfte att nå framförallt miljö kvalitetsnormer för inlandsvatten. Det är oklart från utredningens förslag ifall ett nytt anslag om statligt stöd får konsekvenser på det befintliga LOVA-bidraget eller om förslaget till nytt anslag ersätter LOVA-

bidraget. Det är angeläget att åtgärdsarbetet i ett avrinningsområdesperspektiv fokuserar på helheten och på de åtgärdsbehov som har identifierats för att nå mål och normer. Länsstyrelsen föreslår därför att ett nytt anslag för statligt stöd inte ska ha ett särskilt fokus på övergödning utan ett särskilt fokus på att nå beslutade mål och normer där arbetet mot övergödning är en viktig åtgärd bland flera.

Kap 25 Förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser

Länsstyrelsen anser att förslaget med en havsmiljölag för havsmiljöarbetet, som ska kännetecknas av långsiktighet, kontinuitet, tydlighet och transparens, är tilltalande, men ser fördelar och nackdelar med den och är inte säker på att en ny lag är det bästa sättet att skapa detta.

Länsstyrelsen delar utredningens syn om att en havsmiljölag kan ge bättre förutsättningar för de långsiktiga havsmiljö- och havspolitiska insatser som behövs. En fördel med en sådan lag skulle vara att man får ett samlat underlag om havsmiljöfrågorna. Förslagen kopplat till lagförslaget är rimliga, och är viktiga delar för att uppnå miljömålet hav i balans.

En havsmiljölag är motiverad utifrån de stora övergripande miljöfrågor som måste hanteras och det stora trycket att få använda kust och hav, som gör att de politiska trycken på regeringarna också ökar, vilket kan motverka uppfyllandet av miljökvalitetsmålet. Det är positivt att de havsmiljöpolitiska propositionerna som föreslås i utredningen ska följa upp hur arbetet går och vid behov föreslå ytterligare styrmedel, utifrån åtgärdsarbetet inom ramen för EU-direktiven.

En nackdel med förslaget är att det blir en särskild hantering av miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Hur blir det mot de andra miljömålen om det skapas en ny lag för just detta mål?

Frågan är också om det behövs en ny lag för detta eller om frågorna som ex propositioner kan drivas via befintlig lagstiftning och budgetprocess?

Länsstyrelsen anser också att lagstiftningen behöver kunna hantera de målkonflikter som kan finnas mellan ex klimat och miljö och de avvägningar som behöver göras.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att inrätta en tvärvetenskaplig funktion. De analyser som beskrivs är viktiga för att få en förståelse för kustvattnets och havets värde och högre acceptans för åtgärder.

Kap 26 Konsekvensanalys

Miljömålsberedningen hade inte möjlighet att bedöma vilket resurstillskott som skulle behövas för att de efterfrågade resultaten ska kunna nås.

Länsstyrelsen bedömer att det behövs mer resurser till arbetet med marint områdesskydd att de behöver vara långsiktiga för att kunna bedriva ett aktivt skyddsarbete.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att det ska finnas riktade satsningar för att förstärka kommunernas kapacitet att genomföra översiktsplanering eller fördjupade översiktsplaner för kustvattenområdena och de aktiviteter som påverkar kustvattnets miljöstatus. Därutöver borde det finnas möjlighet för kommunerna att söka bidrag för att inrätta kommunala marina naturreservat.

Länsstyrelsen delar inte utredningens syn att det bara är Sjöfartsverket som utför nationell marin kartering och behöver resurser för det. Länsstyrelsen anser att nationell marin kartering även handlar om att samla in biologiska och fysikaliska dataunderlag för modelleringar, likväl som att kartera djup och bottenbeskaffenheter, som Sjöfartsverket gör. Utförare av biologiska underökningar är nästan uteslutande andra myndigheter såsom SGU och länsstyrelserna, eller privata konsulter. Här behövs en grundligare analys och resurser behöver finnas på fler myndigheter.

Länsstyrelsen saknar en diskussion om vilken effekt olika förslag har för havsmiljön och samhället i stort och vilka konsekvenserna blir om de inte genomförs.

I ärendet förutom föredragande och beslutande har också handläggare från Naturvårdsenheten, Miljöanalysenheten och Samhällsutvecklingsenheten deltagit.

Eva Mikaelsson
Enhetschef Miljöanalys

Helene Hellemark-Knutsson
Landshövding